

UNIA EUROPEJSKA

DEVE-IV-006

Komitet Regionów

Bruksela, 6 grudnia 2006 r.

PL

– rue Belliard 101 – B-1040 BRUKSELA – tel. +32 (0)2/282 22 11 – faks +32 (0)2/282 23
25 –
internet <http://www.cor.europa.eu>

OPINIA

Komitetu Regionów
z dnia 6 grudnia 2006 r.
w sprawie

**komunikatu Komisji dla Rady i Parlamentu Europejskiego:
Sprawozdanie w sprawie wdrożenia krajowych środków w zakresie współlistnienia
upraw genetycznie modyfikowanych oraz upraw tradycyjnych i ekologicznych**

COM (2006) 104 wersja ostateczna

KOMITET REGIONÓW,

uwzględniając komunikat Komisji dla Rady i Parlamentu Europejskiego: Sprawozdanie w sprawie wdrożenia krajowych środków w zakresie współistnienia upraw genetycznie modyfikowanych oraz upraw tradycyjnych i ekologicznych [COM(2006) 104 wersja ostateczna];

uwzględniając decyzję Komisji Europejskiej z dnia 2 grudnia 2005 r. o zasięgnięciu opinii Komitetu w tej sprawie zgodnie z art. 265 ust. 1 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską;

uwzględniając decyzję swego Prezydium z dnia 25 kwietnia 2006 r. o powierzeniu Komisji Rozwoju Zrównoważonego przygotowania opinii w tej sprawie;

uwzględniając rozporządzenie (WE) 1829/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 września 2003 r. w sprawie genetycznie zmodyfikowanej żywności i paszy¹;

uwzględniając rozporządzenie (WE) 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiające ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołujące Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiające procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności²;

uwzględniając dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/18/WE z dnia 12 marca 2001 r. w sprawie zamierzonego uwalniania do środowiska organizmów zmodyfikowanych genetycznie i uchylającą dyrektywę Rady 90/220/EWG³;

uwzględniając rezolucję Parlamentu Europejskiego w sprawie współistnienia upraw genetycznie modyfikowanych oraz upraw tradycyjnych i ekologicznych [2003/2098 (INI)];

uwzględniając zalecenie Komisji Europejskiej 2003/556/WE z dnia 23 lipca 2003 r. w sprawie wytycznych w zakresie opracowywania strategii krajowych i najlepszych rozwiązań gwarantujących współistnienie upraw genetycznie modyfikowanych oraz upraw tradycyjnych i ekologicznych;

uwzględniając opinię z inicjatywy własnej Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego przyjętą dnia 16 grudnia 2004 r. w sprawie koegzystencji upraw zmodyfikowanych genetycznie z uprawami tradycyjnymi i ekologicznymi⁴;

uwzględniając swój projekt opinii (CdR 149/2006 rev.2) przyjęty dnia 6 października 2006 r. przez Komisję Rozwoju Zrównoważonego [sprawozdawca: Pietro MARRAZZO, przewodniczący regionu Lacjum (IT/PSE)];

1. a także mając na uwadze, co następuje:

1.1 Komunikat Komisji dla Rady i Parlamentu Europejskiego: Sprawozdanie w sprawie wdrożenia krajowych środków w zakresie współistnienia upraw genetycznie modyfikowanych oraz upraw tradycyjnych i ekologicznych [COM(2006) 104 wersja ostateczna], dalej zwany „Sprawozdaniem”, podtrzymuje rozdzielenie aspektów

środowiskowych i zdrowotnych od aspektów ekonomicznych systemu współistnienia upraw genetycznie zmodyfikowanych, tradycyjnych i ekologicznych.

1.2 Ocena braku zagrożeń dla zdrowia ludzkiego i środowiska jest wyłącznie fazą procedury niezbędnej do uzyskania zatwierdzenia produktu GMO zgodnie z dyrektywą 2001/18/WE. Ta sama procedura przewiduje specjalne środki w zakresie współistnienia upraw i nakłada obowiązek ich wdrożenia.

1.3 Niniejsza opinia ma na celu poszerzenie dyskusji na temat współistnienia upraw, do tej pory skoncentrowanej wyłącznie na aspektach ekonomicznych, o podejściu oparte na zasadzie ostrożności. Tradycyjne i ekologiczne uprawy stanowią również część środowiska i należy je chronić zgodnie z zasadą ostrożności. Ponieważ w 2004 r. wygłosił moratorium na import żywności zmodyfikowanej genetycznie, czeka nas wzrost liczby zatwierdzeń produktów GMO na obszarze Unii Europejskiej, a zatem należy zapobiec nieodwracalnym tego skutkom i działaniom o charakterze spekulacyjnym.

1.4 Poprawnie stosowana metoda współistnienia upraw wymaga harmonizacji aspektów zdrowotnych i środowiskowych z aspektami ekonomicznymi. Realizacja w praktyce „współ-istnienia” różnych systemów upraw, gwarantująca swobodę stosowania różnych rodzajów upraw, a mianowicie tradycyjnych, ekologicznych czy też korzystających z GMO, wymaga odpowiedniej ochrony każdego z systemów. Każdy typ upraw: tradycyjny, ekologiczny i GMO, powinien mieć taką samą ontologiczną wartość, niezależnie od wartości ekonomicznej, w przeciwnym wypadku zostałyby zanegowane samo pojęcie „współistnienia”.

1.5 Na konferencji w Wiedniu w dniach 4-6 kwietnia 2006 r. Unia Europejska wołała nie zajmować zdecydowanego stanowiska w zakresie współistnienia upraw i pozostawić rolnikom swobodę wyboru pomiędzy metodą tradycyjną, ekologiczną a metodą stosującą organizmy zmodyfikowane genetycznie. Uzasadnienie opiera się na dwóch argumentach, a mianowicie: zróżnicowaniu terytorialnym poszczególnych państw członkowskich oraz niejednoznaczności wyników dotychczasowych skromnych doświadczeń w tym zakresie.

1.6 Zatem pozostawiono rynkowi zadanie wypracowania swojej własnej dynamiki, również w oparciu o preferencje konsumentów, którzy mogą swobodnie zdecydować się lub też nie na kupno produktów GMO.

1.7 Właściwe organy krajowe uczestniczyły w spotkaniu technicznym 19 czerwca 2006 r. oraz w posiedzeniu organów krajowych w rozumieniu dyrektywy 2001/18/WE w dniu 3 lipca 2006 r. Następne spotkanie zostało wyznaczone na styczeń 2007 r., aby kontynuować rozmowy na temat: ziemniaków, kukurydzy BT11 i kukurydzy 1570.

1.8 Tendencje wyrażone na tych spotkaniach jednoznacznie wskazują na chęć włączenia do dyskusji kwestii związanych z ochroną zdrowia i środowiska: siedem państw członkowskich na osiem opowiedziało się za kluczową rolą zasady ostrożności; odnośnie kukurydzy BT11 osiem państw na dziewięć przedstawiło uwagi, które nie zostały uwzględnione przez Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA); odnośnie kukurydzy 1570 osiem państw na dziewięć skarżyło się na niewystarczające dane naukowe na temat skutków dla środowiska; odnośnie planów monitorowania krytyczne uwagi przedstawione przez siedem na dziewięć państw członkowskich nie zostały uwzględnione przez EFSA.

1.9 Jak wiadomo, kierunek przyjęty przez samo ustawodawstwo europejskie nakłada obowiązek ciągłego śledzenia potencjalnych zagrożeń dla zdrowia ludzi i środowiska, a zatem wydaje się niekonsekwentne podejście skoncentrowane wyłącznie na aspektach ekonomicznych współistnienia upraw.

Na dowód przypomina się, co następuje:

1.10 Zasada ostrożności, w kształcie zdefiniowanym w art. 7 rozporządzenia (WE) 178/2002, stanowi metodę analizy operacyjnej ryzyka, do której zastosowania można się odwołać w wypadku potencjalnego niebezpieczeństwa w sytuacji, gdy niepewność naukowa nie pozwala na dokonanie całościowej oceny bezpieczeństwa a priori (Europejski Trybunał Sprawiedliwości, orzeczenie z dnia 9 września 2003 r., sprawa C-C-236/01).

1.11 Pierwotne sformułowanie zasady ostrożności czerpało z zasady zrównoważonego rozwoju.

1.12 Zasadę rozwoju zrównoważonego można zdefiniować jako związek między dynamiką działalności ludzkiej a globalnym kontekstem biofizycznym: związkiem tym należy kierować w sposób umożliwiający z jednej strony rozwój jednostek, a z drugiej – ochronę globalnej równowagi biofizycznej, z jednoczesnym odpowiednim ich zrównoważeniem.

1.13 Zdaniem Komitetu warto przywołać w skrócie definicje zasady ostrożności i zasady rozwoju zrównoważonego, ponieważ uznaje się w istocie, że wiążą się one nierozdzielnie z właściwie stosowaną metodą współistnienia systemów rolnych.

1.14 Rozporządzenie w sprawie niepowtarzalnych identyfikatorów⁵, decyzja w sprawie rejestrów⁶ oraz rozporządzenie wprowadzające w życie rozporządzenie (WE) 1829/2003 otwierają drogę do prawidłowego, empirycznego zastosowania kryterium współistnienia systemów rolnych, a jednocześnie zapewnienia przejrzystości i możliwości odtworzenia historii produktu.

1.15 Uzupełnieniem i syntezą prawodawstwa w tym zakresie jest zobowiązanie do etykietowania i identyfikowalności produktów i pasz zawierających GMO w ilości przekraczającej próg tolerancji w przypadku technicznie nieuniknionego, niezamierzonego zmieszania się upraw.

1.16 Przyjmuje się zatem ostrożne podejście obejmujące staranną ocenę i kontrolę zagrożeń przed podjęciem działań w zakresie badań naukowych, produkcji i wprowadzania do obrotu produktów powstałych z wykorzystaniem GMO.

1.17 Ewentualne zagrożenia dla zdrowia ludzi i zwierząt oraz dla środowiska nigdy nie są pomijane, a każdy akt prawodawczy Wspólnoty zawiera w preambule wyraźne do nich nawiązanie.

1.18 By na obszarze UE umożliwić wprowadzanie do obrotu nowych produktów genetycznie zmodyfikowanych, należy mieć na uwadze i uwzględnić ryzyko przypadkowego zanieczyszczenia genetycznego w rolnictwie oraz skutki ekonomiczne mieszania się upraw GMO z nie GMO.

1.19 Dotychczas Unia Europejska umożliwiła i narzuciła wszystkim państwom członkowskim wprowadzenie nieznaczonej liczby odmian GMO.

1.20 Uprawniło to w rzeczywistości do stopniowego wprowadzenia w Europie upraw modyfikowanych genetycznie i wywołało ostrą krytykę z powodu ich niezgodności z innymi uprawami oraz z powodu nieświerdzenia ich nieszkodliwości dla środowiska – rozumianego jako zróżnicowane dziedzictwo genetyczne – i dla zdrowia ludzkiego.

1.21 W prawodawstwie Wspólnoty widoczna jest obawa przed przypadkowym zanieczyszczeniem: przypadkowe wprowadzenie GMO do upraw ekologicznych lub tradycyjnych zostało uznane za „technicznie nieuniknione”, a zatem stwierdzono niemożliwość osiągnięcia „tolerancji zero”.

1.22 Przypadkowe zanieczyszczenie skutkuje dla rolników prowadzących uprawy tradycyjne i ekologiczne kosztami podjęcia środków mogących zapobiec zanieczyszczeniu, a także stanowi zaprzeczenie idei uprawy ekologicznej, która wiąże się nieodłącznie z czystością metod uprawnych i ich rezultatów.

1.23 Należy chronić zasadę swobodnej inicjatywy gospodarczej każdego przedsiębiorcy rolnego, która przekłada się nie tylko na swobodę wyboru najbardziej odpowiedniego z ekonomicznego punktu widzenia systemu produkcyjnego, ale również na potrzebę segregacji wybranych upraw w celu uniknięcia wzajemnego zanieczyszczenia.

1.24 Z drugiej strony należy chronić swobodę wyboru produktów ze strony konsumenta, zachowując ich czystość zarówno na etapie wprowadzania do obrotu, jak i na etapie poprzedzającym, czyli w fazie uprawy, poprzez identyfikowalność produktów i zapobieganie zanieczyszczaniu pomiędzy poszczególnymi systemami produkcji rolnej.

1.25 W Unii Europejskiej można uprawiać lub wprowadzać do obrotu jedynie zatwierdzone organizmy zmodyfikowane genetycznie, a aspekty zdrowotne i środowiskowe zostały uregulowane dyrektywą 2001/18/WE w sprawie zamierzonego uwalniania do środowiska organizmów zmodyfikowanych genetycznie oraz rozporządzeniem (WE) 1829/2003 w sprawie genetycznie zmodyfikowanej żywności i paszy.

1.26 Art. 26a dyrektywy 2001/18/WE, wprowadzony rozporządzeniem zmieniającym (WE) 1829/2003, stanowi, że państwa członkowskie mogą przyjąć stosowne przepisy krajowe w zakresie współistnienia upraw w celu uniknięcia niezamierzonego wystąpienia GMO w innych produktach, lecz nie narzuca takiego obowiązku.

1.27 W rozumieniu art. 22 dyrektywy 2001/18/WE państwa członkowskie nie mogą zakazywać, ograniczać ani utrudniać wprowadzenia do obrotu zatwierdzonych organizmów GMO.

1.28 W zaleceniu Komisji 2003/556/WE z dnia 23 lipca 2003 r. zaproponowano niezwykle istotne wytyczne. W preambule zaleceń Komisja:

- a) precyzuje, że „procedura udzielenia ostatecznego zezwolenia przewidziana w dyrektywie 2001/18/WE obejmuje określone środki w zakresie współistnienia upraw zmierzające do ochrony zdrowia ludzkiego i środowiska, których wdrożenie jest obowiązkowe”,
- b) ubolewa z powodu zagrożeń związanych z nieprawidłowym stosowaniem metody współistnienia upraw, potencjalnych strat ekonomicznych i skutków mieszania się upraw zmodyfikowanych genetycznie z niezmodyfikowanymi, a także wskazuje na celowość wprowadzania najbardziej odpowiednich środków w zakresie zarządzania w celu minimalizacji ryzyka mieszania się upraw,
- c) zaleca, by każde państwo członkowskie przyjęło „strategie krajowe i najlepsze rozwiązania” zgodnie ze specyfiką agronomiczną danych obszarów.

1.29 A zatem zostaje wykluczona, jako niewykonalna w praktyce, opcja „tolerancji zero”, jednak współistnienie należy realizować w oparciu o zasadę ostrożności, stosując „najlepsze rozwiązania” w celu uniknięcia „nieodwracalnych skutków”.

przyjął na 67. sesji plenarnej w dniach 6-7 grudnia 2006 r. (posiedzenie z dnia 6 grudnia 2006 r.) następującą opinię:

*

* *

2. Stanowisko Komitetu Regionów

Komitet Regionów

2.1 Zagadnienia wstępne

Podkreśla następujące kwestie warunkujące poprawne stosowanie metody współlistnienia upraw rolnych i ochrony bioróżnorodności w rolnictwie.

2.1.1 Niewystarczające kontrole:

- a) **uznaje** za niewystarczający obecny system kontroli i **odwołuje się** do wyników ogólnej dyskusji w Radzie dnia 9 marca 2006 roku, kiedy to większość państw członkowskich wnioskowało o usprawnienie systemu oceny naukowej prowadzonej przez EFSA przy procedurze zatwierdzeń GMO, skarżąc się na niewielką liczbę interwencji ze strony EFSA i na fakt, że przy podejmowaniu decyzji EFSA często nie uwzględnia ocen naukowych przeprowadzonych przez państwa członkowskie.

2.1.2 Niewystarczająca procedura oceny ryzyka:

- a) **podkreśla, że ocenę ryzyka przewidzianą w dyrektywie 2001/18/WE przeprowadza sam podmiot zainteresowany wprowadzeniem produktu GMO do obrotu, zwracając się do kompetentnych organów państw członkowskich oraz do Europejskiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA) jedynie o dokonanie oceny poprawności przedstawionych danych;**
- b) **zaleca uproszczenie i bardziej rygorystyczne stosowanie procedury zmieniającej lub unieważniającej zezwolenie na GMO w wypadku pojawienia się zagrożeń, w celu zapobieżenia zamierzonemu uwalnianiu GMO w handlu lub w ramach kontrolowanego zastosowania przez okres oczekiwania na unieważnienie bądź zmianę zezwolenia;**
- c) **zaleca zmianę systemu monitorowania w fazie wprowadzenia do obrotu i sprzedaży produktu obejmującego podwójną procedurę kontroli oraz ograniczenie kosztów w przypadkach, gdy stosowana jest „uproszczona” procedura w rozumieniu dyrektywy 2001/18/WE.**

2.1.3 Niewystarczające uregulowania dotyczące nasion:

- a) **uważa**, że kluczową kwestią w dyskusji jest ustalenie progu dla nasion oraz że metoda współlistnienia upraw nie może dobrze funkcjonować, jeżeli nie stosuje się odpowiednio czystych nasion;
- b) **jednocześnie uznaje** współlistnienie upraw za metodę pozwalającą na zachowanie wszystkich form upraw rolnych, której wartość zostałaby zniweczona już na samym początku, gdyby dopuszczono stosowanie w uprawach zanieczyszczonych nasion.

2.1.4 Niewystarczający poziom ochrony przy progu 0,9 dla upraw tradycyjnych i ekologicznych:

- a) **uważa**, że próg procentowy zanieczyszczenia na poziomie 0,9 podważa czystość metody ekologicznej;
- b) **uważa**, wychodząc z powyższego założenia, że jeżeli tolerancja zero jest w praktyce niemożliwa, to próg procentowy dla upraw ekologicznych powinien zbliżać się do zera, ograniczając występowanie GMO do poziomu nieuniknionego technicznie poprzez przyjęcie odpowiednich środków zapobiegających przypadkowemu mieszanemu upraw;
- c) **uznaje** próg na poziomie 0,9 za zbyt wysoki dla rolnictwa tradycyjnego, jako że może on w przypadku wielokrotnego i wieloletniego skażenia szybko prowadzić

do wysokiego stopnia zanieczyszczenia środowiska i łańcucha produkcji żywności.

2.1.5 Niewystarczająca klauzula ochronna jako jedyna metoda przeciwdziałania w razie wystąpienia zagrożeń dla zdrowia i środowiska:

- a) **przypomina**, że prawodawstwo europejskie przewiduje ponadto w art. 23 dyrektywy 2001/18/WE klauzulę ochronną, jako metodę zapobiegającą bezpośredniemu zastosowaniu zasady ostrożności, opartą na motywach nr 4, 5, 6, 8, 16, 19, 20, 22, 56 preambuły tejże dyrektywy;
- b) **ubolewa** nad zbyt skomplikowaną procedurą i **życzy sobie**, by możliwość odwołania się do klauzuli ochronnej, obecnie przyznanej wyłącznie państwom członkowskim, została rozszerzona również na organy terytorialne lub regiony poprzez zdecentralizowanie lub delegowanie zadań na podstawie przepisów krajowych;
- c) **wskazuje**, że art. 95 ust. 5 traktatu o WE zasadniczo umożliwiłby dalsze działania ochronne i ubolewa nad restrykcyjną praktyką podejmowania decyzji przez Komisję wobec działań państw członkowskich powołujących się na ten przepis.

2.2 Uwagi ogólne na temat komunikatu Komisji

2.2.1 Podkreśla znaczenie ścisłej współpracy między państwami członkowskimi i wymiany wyników badań w dziedzinie współlistnienia upraw.

2.2.2 Uważa za konieczne, by środki w zakresie współlistnienia upraw pozwalały na zachowanie różnorodności typów i metod produkcji rolnej, a zatem także – swobody wyboru ze strony rolników i konsumentów.

2.2.3 Podkreśla potrzebę udostępnienia zainteresowanym stronom i obywatelom pełnych i obiektywnych informacji na temat GMO i współlistnienia upraw.

2.2.4 Podkreśla fakt, że w UE doświadczenia w zakresie upraw genetycznie zmodyfikowanych są bardzo ograniczone.

2.2.5 Popiera zamiar Komisji, by uzyskać więcej informacji na temat krajowych systemów w zakresie odpowiedzialności i ich wpływu na przepisy w zakresie współlistnienia upraw.

2.2.6 Akcentuje fakt, że w czterech państwach członkowskich stanowienie prawa w zakresie współlistnienia upraw leży również w kompetencji regionów, natomiast w innych przypadkach władze regionalne i/lub lokalne są odpowiedzialne za wdrażanie środków w tym zakresie.

2.2.7 Przypomina i popiera punkt widzenia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego, który w swej opinii dotyczącej współlistnienia upraw wskazał potrzebę uregulowania na szczeblu krajowym i lokalnym środków w zakresie ochrony rezerwatów przyrody zgodnie z dyrektywą 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz fauny i flory, dyrektywą 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikiego ptactwa oraz w zakresie ochrony innych ekologicznie wrażliwych obszarów.

2.2.8 Podkreśla, że badania publiczne przeprowadzone w częściach Lacji zaangażowanych w eksperymenty GMO dowiodły możliwości pozostawiania śladów materiału GMO na tym terenie, szczególnie w określonych warunkach glebowo-klimatycznych, a także możliwości jego przenoszenia się z gleby do zasobów wodnych.

2.2.9 Uważa, że prawdziwie dogłębna i niezależna ocena zagrożeń związanych z uprawą określonego GMO może zostać przeprowadzona jedynie na szczeblu lokalnym za pomocą konkretnych badań.

2.2.10 Podkreśla, że wiele władz lokalnych i regionalnych opowiedziało się przeciwko uprawom GMO na swoim obszarze, deklarując, że są „strefami wolnymi od GMO” (*zone GMO-free*), i że zostały utworzone skupiające je sieci, jak na przykład sieć czterdziestu samorządów lokalnych i regionalnych wolnych od GMO. Poszczególne władze regionalne próbowały również prawnie uregulować swój status jako stref wolnych od GMO. Dopuszczalność takich działań stanowi obecnie przedmiot sporu prawnego pomiędzy Komisją a Górną Austrią, rozpatrywanego przez Europejski Trybunał Sprawiedliwości.

2.3 Oparcie się na sprawdzonych już metodach i praktykach w dziedzinie segregacji upraw

2.3.1 Odnotowuje, że w swym komunikacie Komisja podkreśla „ograniczone doświadczenia praktyczne w zakresie upraw zmodyfikowanych genetycznie”.

2.3.2 W związku z tym podkreśla, że nie ma całkowicie sprawdzonych metod i praktyk segregacji upraw, które można by zastosować w celu zapewnienia współistnienia upraw w sposób wolny od ryzyka.

2.4 Proporcjonalność

2.4.1 Podkreśla, że zalecenie 2003/556/WE Komisji wprowadza parametr „proporcjonalności”, rozumiany jako zasada, zgodnie z którą środki odnoszące się do współistnienia upraw powinny odpowiadać kryteriom wydajności, efektywności pod względem kosztów i proporcjonalności.

2.4.2 Niemniej jednak odnotowuje, że progi „technicznie nieuniknionego” zanieczyszczenia nałożone przez to rozporządzenie stosują się jedynie do ustalenia wartości granicznej, po której przekroczeniu powstaje obowiązek etykietowania, a nie do wyznaczenia limitu w zakresie współistnienia upraw.

2.5 Wybór właściwej skali

2.5.1 Co się tyczy szczebla zastosowania współistnienia upraw, odnotowuje, że zgodnie ze sprawozdaniem podejście państw członkowskich w tym zakresie w przeważającej części nie dotyczyło zastosowania środków na skalę regionalną, lecz odnosiło się do bardzo małej skali, w tym najwyżej do uregulowania kwestii sąsiadujących ze sobą gospodarstw.

2.5.2 Uważa zatem, że rozpatrywanie możliwości współistnienia upraw zgodnie ze środkami, które w niewielkim stopniu stosowano na szeroką skalę i przez dłuższy czas, jest jeszcze bardzo odległą perspektywą.

2.5.3 Podkreśla, że na tle obecnych badań naukowych jak i istniejących ram prawnych, „odpowiednim szczeblem” dla realizacji współistnienia upraw nie jest poziom poszczególnych zakładów rolnych, lecz region bądź samorząd lokalny.

2.6 Przepisy w zakresie odpowiedzialności

2.6.1 Przyjmuje do wiadomości stwierdzenie Komisji, że w wielu państwach członkowskich istnieje tendencja, by straty ekonomiczne powstałe w wyniku przypadkowego zanieczyszczenia GMO obejmować przepisami dotyczącymi odpowiedzialności cywilnej.

2.6.2 Niemniej jednak podkreśla, że nie jest to jedyne podejście, które należałoby obowiązkowo przyjąć, wzięwszy pod uwagę pewną swobodę wyboru przyznaną w tym względzie przez zalecenie każdemu państwu członkowskiemu i że możliwe jest zatem zastosowanie również odpowiedzialności karnej lub administracyjnej.

2.6.3 Przypomina ponadto, że dyrektywa 2001/18/WE stanowi, że jej postanowienia są bez uszczerbku dla ustawodawstwa krajowego państw członkowskich w zakresie odpowiedzialności środowiskowej.

2.7 Monitorowanie i ocena

2.7.1 Opowiadając się za potrzebą poddania środków w zakresie zarządzania i instrumentów przyjętych w zakresie współlistnienia upraw stałemu monitoringowi i ocenie, podkreśla, że zalecenie Komisji nałożyło w istocie na państwa członkowskie zobowiązanie do ustanowienia odpowiednich systemów kontroli i inspekcji.

2.7.2 Przyjmuje do wiadomości, że – jak podkreśla Komisja – wzięwszy pod uwagę niewielką skalę upraw GMO, wiele państw członkowskich nie opracowało jeszcze programów monitorowania i oceny.

2.7.3 Z pewnym zaniepokojeniem zwraca uwagę, że w tych państwach członkowskich, gdzie wartość rynkowa pasz zmodyfikowanych genetycznie różni się od wartości pasz niezmodyfikowanych i/lub gdzie typowo lokalny charakter bądź chronione pochodzenie produktów są powodem do chluby narodowej i tworzą wartość dodaną, identyfikacja rynków jako GMO lub nie GMO prowadziłyby do mniejszego zainteresowania ze strony konsumentów, a zatem do spadku ceny rynkowej i ewentualnych szkód ekonomicznych.

2.8 Uprawa ekologiczna

2.8.1 Stwierdza, że progi przypadkowego występowania materiału GMO ustalone przez prawodawstwo wspólnotowe dotyczące produktów zawierających GMO stosują się zarówno do tradycyjnych, jak i ekologicznych produktów rolnych i nie popiera tego rozwiązania.

2.8.2 Podkreśla, że rozporządzenie dotyczące hodowli ekologicznej domyślnie zakłada zakaz stosowania GMO w tej dziedzinie i że z tego powodu w procesie produkcyjnym nie można używać materiału, w tym nasion, których etykieta wskazuje na występowanie GMO.

2.8.3 Dodaje, że Komisja nie wspomina w ogóle hodowli ekologicznej.

2.8.4 Zdecydowanie zwraca uwagę na potrzebę zastosowania w wypadku upraw ekologicznych progu bliższego zasadzie „zero tolerancji”.

2.9 Standardy czystości nasion

2.9.1 Zwraca uwagę, że nasiona są środkiem rozpowszechnienia – zamierzonym bądź nie – innowacji biotechnologicznych wśród upraw i w środowisku, stanowią zatem podstawową zmienną współlistnienia upraw.

2.9.2 Przypomina stanowisko przyjęte przez Parlament Europejski w rezolucji 2003/2098(INI), zgodnie z którym informacje dotyczące występowania GMO w nasionach stanowią warunek prawidłowego wdrażania dyrektywy 2001/18/WE, szczególnie w kwestii monitorowania negatywnych skutków GMO dla zdrowia ludzkiego i środowiska, a także odtworzenia historii produktu i stosowania środków awaryjnych.

2.10 Wybór środków

2.10.1 Utrzymuje, że konieczne jest określenie najbardziej odpowiednich środków umożliwiających współlistnienie upraw o minimalnym bądź – w każdym razie – jak najniższym poziomie ryzyka.

2.10.2 Podkreśla, że najlepsze rozwiązania można zdefiniować jako te metody segregacji upraw, które pozwalają na poszanowanie współlistnienia upraw pod względem ontologicznym.

2.10.3 Zgadza się ze stwierdzeniem, że ze względu na to, iż dostępna wiedza naukowa i praktyczne doświadczenie w zakresie identyfikacji i stosowania najlepszych rozwiązań, jak też środków, są ograniczone, a zatem środki te powinny być ściśle określone i restrykcyjne.

2.10.4 Podkreśla, że dokładne wskazanie przez Komisję środków, które należy przyjąć w celu przestrzegania zasady ostrożności we wprowadzaniu współlistnienia upraw, pozwala sądzić, że ten poziom szczegółowości może stanowić przeszkodę w

zastosowaniu współlistnienia upraw lub uczyni je tak trudnym czy kosztownym, że stanie się ono nieekonomiczne.

2.10.5 Przypomina, że Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny w swej opinii, która była tu już cytowana, zalecił, by uprawa GMO była zabroniona w sytuacji, gdy uniemożliwia ona lub nadmiernie utrudnia tradycyjną hodowlę roślin należących do tych samych bądź pokrewnych upraw.

2.10.6 Podziela stanowisko przyjęte w rezolucji 2003/2098 (INI) Parlamentu Europejskiego, zgodnie z którym dobrowolna bądź ograniczona do skali regionalnej rezygnacja z upraw GMO może stanowić najbardziej skuteczny i opłacalny środek gwarantujący współlistnienie upraw.

2.10.7 Uważa, że podejście Komisji jest zawężone w porównaniu z zaleceniem 2003/556/WE, zwłaszcza że od 2003 r. do dzisiaj badania naukowe przyniosły niewiele nowych rezultatów, a liczba przypadków zastosowania współlistnienia upraw jest marginalna; uważa zatem, że należy poczekać na wyniki, które byłyby bardziej znaczące w perspektywie średnio- i długoterminowej, skoro w wielu państwach członkowskich doświadczenia badawcze w tym zakresie są wstrzymane.

2.10.8 W związku z tym popiera potrzebę wyodrębnienia przez Komisję specjalnych środków na finansowanie badań, aby umożliwić ocenę oddziaływań społeczno-gospodarczych GMO na szczeblu lokalnym i regionalnym.

2.10.9 Podkreśla, że władze lokalne i regionalne – jako jednolite obszary administracyjne – są najbardziej odpowiednim szczeblem do ocenienia wpływu wprowadzenia upraw GMO na każdym terytorium, a także do opracowania środków w zakresie współlistnienia upraw, które byłyby zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju, jak i do uwzględnienia interesów lokalnych oraz zarządzania możliwymi rozwiązaniami.

2.11 Zarządzanie ryzykiem

2.11.1 Przyjmuje do wiadomości fakt, że stosowanie zatwierdzonych produktów zmodyfikowanych genetycznie może być zabronione wprawdzie tylko na podstawie art. 23 dyrektywy 2001/18/WE lub art. 95 ust. 4 lub 5 TWE, ale stosowanie to powinno być zgodne z zasadą ostrożności, która powinna przyświecać bezpiecznemu wdrażaniu systemu współlistnienia upraw.

2.11.2 Wskazuje na fakt, że w wypadku wykrycia zagrożenia dla środowiska bądź zdrowia, po udzieleniu zezwolenia można wszcząć procedurę unieważniającą to zezwolenie i zmieniającą warunki jego wydania oraz podkreśla, że z uwagi na stałe postępy w dziedzinie badań naukowych wydaje się możliwe, że w przyszłości wykryte zostaną profile ryzyka obecnie jeszcze niedowiedzione naukowo.

2.11.3 Uważa, że procedura zmiany bądź unieważnienia zezwolenia w wypadku wystąpienia zagrożeń jest zbyt długa i skomplikowana i że obowiązujący system nadzoru nie spełnia swojego zadania; zwraca uwagę na zagrożenia dla handlu i kontrolowanego zastosowania związane z zamierzonym, ciągłym uwalnianiem GMO w oczekiwaniu na unieważnienie bądź zmianę zezwolenia.

2.11.4 Wskazuje na widoczne w niektórych krajach, stosujących od kilku lat uprawy zmodyfikowane genetycznie, tendencje do zmiany stanowiska w celu odbudowania równowagi w pewnych obszarach i uprawach również ze względu na obecność szkodników, które wykształciły odporność na modyfikacje genetyczne.

3. Zalecenia Komitetu Regionów

3.1 Wzywa przede wszystkim do przedsięwzięcia środków zaradczych odnośnie do kwestii wstępnych poruszonych w punkcie 2.1. Nowe procedury w zakresie kontroli i oceny zagrożeń dla zdrowia i środowiska, czystość nasion, oddelegowanie stosowania klauzuli ochronnej, możliwość wprowadzenia w życie „najlepszych rozwiązań” na podstawie wyników badań naukowych średnio- i długoterminowych oraz zmiana

ustalonych progów procentowych tolerancji stanowią pierwszy krok na drodze ku poprawnemu stosowaniu współlistnienia upraw; do momentu wejścia w życie tych środków zaradczych nadal obowiązują obecne zakazy określonych produktów GMO, wydane przez państwa członkowskie zgodnie z zasadą ostrożności.

3.2 Popiera potrzebę uregulowania środków ochrony rezerwatów i innych obszarów ekologicznie wrażliwych na szczeblu krajowym i lokalnym, wyrażoną już przez Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny w opinii w sprawie koegzystencji upraw (CESE 1656/2004).

3.3 Uważa za konieczną bardziej ścisłą współpracę między EFSA a władzami krajowymi kompetentnymi w dziedzinie współlistnienia upraw i zachęca Komisję do kontynuacji działań w tym kierunku.

3.4 Popiera potrzebę aktywnego udziału władz regionalnych i lokalnych w procesie konsultacji w dziedzinie współlistnienia upraw i wzywa Komisję do bardziej systematycznego i pełniejszego uwzględnienia wymiaru regionalnego i lokalnego w raporcie na temat współlistnienia upraw, który Komisja przedstawi w 2008 r.

3.5 Wnosi o włączenie Komitetu w proces opracowania norm wspólnotowych mających rozwiązać kwestie wstępne niezbędne do wprowadzenia w życie metody współlistnienia upraw, tak aby wypracować niezależne, ale jednocześnie zharmonizowane stanowiska, uniemożliwiające powstanie wyraźnych różnic, które mogłyby spowodować nietypowe przepływy kapitału na inwestycje w te miejsca, gdzie przepisy są bardziej liberalne.

3.6 Zachęca państwa członkowskie do opracowania odpowiednich programów monitorowania oraz oceny środków zarządzania i planowanych instrumentów.

3.7 Wzywa do przeprowadzenia konkretnych badań na danym obszarze przed wprowadzeniem GMO oraz zachęca Komisję i państwa członkowskie do zdefiniowania programów i zasobów w celu udzielenia jak największego wsparcia technicznego i finansowego dla badań naukowych, m.in. na szczeblu regionalnym i lokalnym.

3.8 Podkreśla potrzebę wyraźnego odniesienia do zasady ostrożności w przepisach krajowych i regionalnych dotyczących współlistnienia upraw.

3.9 Wzywa Komisję do odpowiedniego uwzględnienia w swych wnioskach legislacyjnych:

- a) konieczności zharmonizowania wytycznych krajowych i lokalnych dotyczących minimalnej odległości pomiędzy różnym typami upraw, z zachowaniem zasady pomocniczości;
- b) przepisów wspólnotowych dotyczących rejonów przygranicznych i importu transgranicznego zgodnie z postanowieniami Protokołu z Kartagenu;
- c) ustalenia dla rolnictwa tradycyjnego na szczeblu wspólnotowym jednolitych progów poniżej 0,9%, możliwie najbliższych poziomowi tolerancji zero – dla nasion i rolnictwa ekologicznego próg powinien wynosić 0;
- d) faktu, że opracowanie dobrych rozwiązań oraz ocena danych naukowych i ekonomicznych dotyczących środków segregacji oraz upraw i nasion może stanowić niemożliwą do pokonania przeszkodę nie o charakterze ideologicznym, ale empirycznym, stojącą na drodze do zastosowania współlistnienia odmiennych systemów rolnych – w pewnych warunkach współlistnienie upraw jest w istocie niemożliwe lub nieekonomiczne;

- e) faktu, że istnieją jednorodne organy administracyjne, które mają autonomiczną władzę ustawodawczą w zakresie wydawania wiążących przepisów na swym obszarze i których autonomia ustawodawcza jest uznawana albo przez prawo krajowe, albo przez postanowienia konstytucyjne, i że zgodnie z zasadą pomocniczości należy uznać ich prawo do stwierdzenia niemożności zastosowania środków ostrożności i najlepszych praktyk oraz umożliwić im wprowadzenie statusu dla obszarów upraw bez GMO.

3.10 Wzywa państwa członkowskie i regiony do zapewnienia współpracy transgranicznej z obszarami sąsiadującymi w celu zagwarantowania skutecznego funkcjonowania środków dotyczących koegzystencji w obszarach przygranicznych.

3.11 W tym kontekście zaleca Komisji utworzenie strony internetowej zawierającej odnośniki do istniejących krajowych rejestrów lokalizacji w Europie.

Bruksela, 6 grudnia 2006 r.

Przewodniczący
Komitetu Regionów

Sekretarz Generalny
Komitetu Regionów

Michel DELEBARRE

Gerhard STAHL

¹ DzU L 268 z 18.10.2003

² DzU L 031 z 1.2.2002

³ DzU L 106 z 17.4.2001

⁴ EKES 1656/2004

⁵ Rozporządzenie Komisji (WE) nr 65/2004 z dnia 14 stycznia 2004 r. ustanawiające system ustanawiania oraz przypisywania niepowtarzalnych identyfikatorów organizmom zmodyfikowanym genetycznie, DzU L 10 z 16.1.2004

⁶ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 2001/18 z 12 marca 2001 r. w sprawie zamierzonego uwalniania do środowiska organizmów zmodyfikowanych genetycznie i uchylająca dyrektywę Rady 90/220/EWG, DzU L 106 z 7.4.2001

--

CdR 149/2006 fin IT – EF(MJ)/MC/ao/mw/mr .../...

CdR 149/2006 fin IT – EF(MJ)/MC/ao/mw/mr